

Методика навчання грамоти молодших школярів

Поняття про грамоту, складові

-
- Читання
 - Письмо

-
- Аудіювання – слухання, розуміння почутого

-
- Зв'язне мовлення: діалог, монолог

Завдання та специфіка навчання грамоти

- Мета уроків грамоти полягає у тому, щоб діти засвоїли основні звуки рідної мови, навчилися позначати їх буквами на письмі, оволоділи звуко-складовою будовою слів, практично засвоїли такі поняття, як *звук, буква, склад, слово, речення*.

Завдання:

- навчальне, навчити дітей правильного та свідомого читання та письма;
- корекційне: у процесі навчання читання та письма коригувати та розвивати усне мовлення та пізнавальні здібності учнів.

Умови навчання грамоті у спеціальних, інклюзивних класах

- 1) навчання грамоти відбувається лише на тих звуках і словах, які правильно вимовляються учнями;
- 2) порядок проходження звуків і букв на уроках грамоти інший, ніж у масовій школі.
- 3) розтягнутий темп навчання грамоти, він триває 1,5 роки;
- 4) велика увага приділяється розвитку навички швидко орієнтуватися у звуко-буквеній будові слова;
- 5) словниковий матеріал, який пропонується на уроці, повинен бути доступним учням, відпрацьованим на уроках з розвитку мовлення;

- 6) велика увага звертається на спільні та відмінні ознаки в словах, співставляються однакові корені і різні закінчення, префікси, суфікси.
- 7) необхідність систематичного повторення та закріплення матеріалу на всіх заняттях;
- 8) необхідність поєднання фронтального та індивідуального підходу;
- 9) велика увага звертається на свідомість читання.

Психоло-лінгвістичні основи

- **Психологічна основа** методики навчання грамоти полягає в підборі таких методів та прийомів, які б повною мірою враховували особливості мислення, пам'яті, уявлень, уваги дітей, сприяли б їх розвитку.

Мотивація

- **Лінгвістичні основи** методики навчання грамоти спираються на взаємозв'язок фонематичної та графічної систем мови.

*Перекодування, тобто перетворення звуків у букви і навпаки, є головним **предметом** методики навчання грамоти.* Навчання читання та письма повинно здійснюватись паралельно.

Склад – основна одиниця читання.

Письмо

- це знакова система фіксації мовлення, що дозволяє за допомогою графічних елементів передавати інформацію на відстані і закріплювати її в часі.

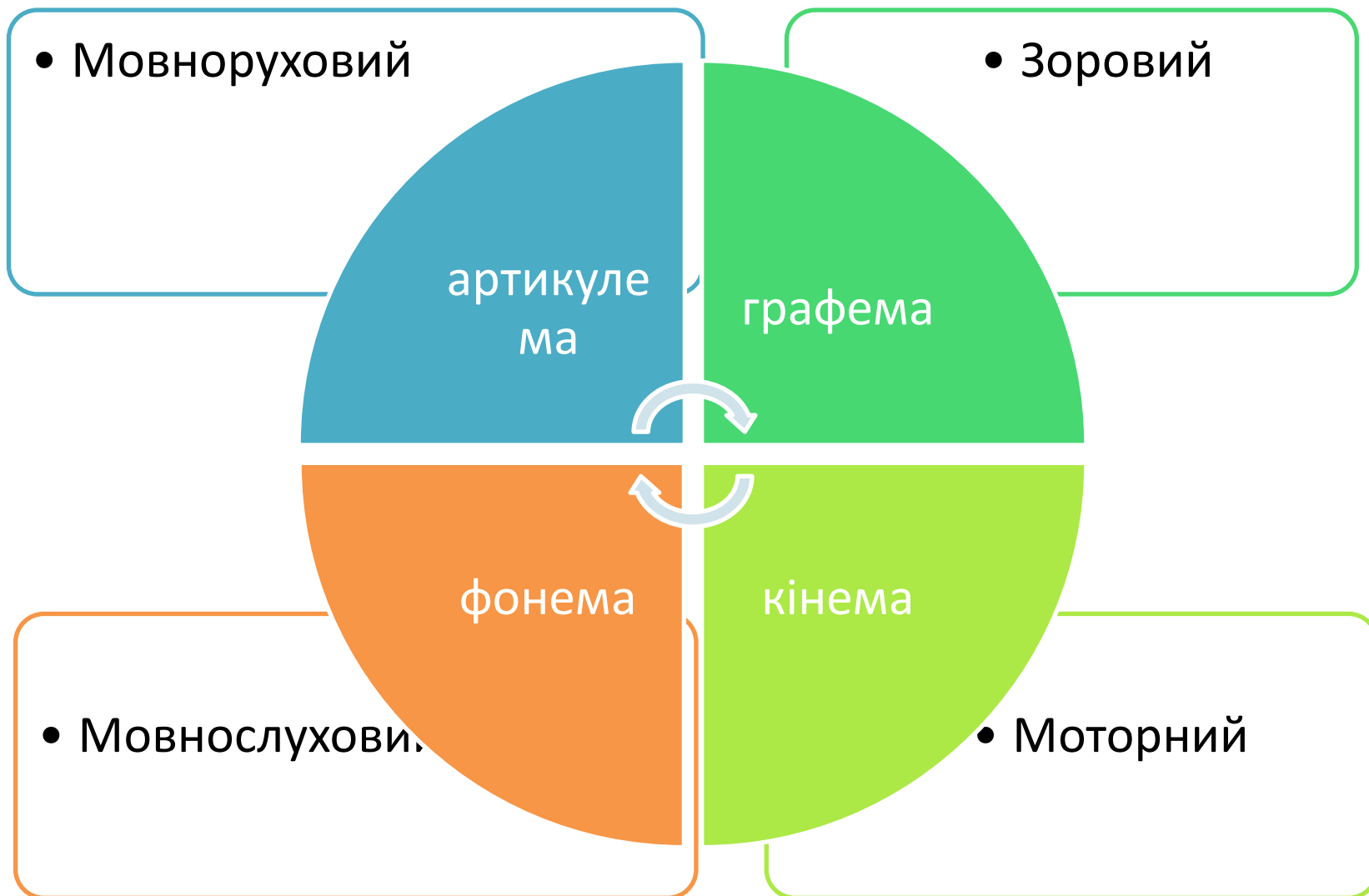

Читання

- - процес декодування графічної (буквеної) моделі слова в усномовленнєву форму (технічна сторона читання), а також як процес розуміння письмових висловлювань (сміслова сторона читання).

Аналізаторні системи

Функціональна система письма (за О.Р. Лурія)

- процеси переробки слухомовленнєвої інформації (звуковий аналіз почутого, слухомовленнєва пам'ять);
- диференціація звуків на основі кінестетичної інформації;
- актуалізація зорових образів букв;
- розташування елементів у букві, рядка у просторі; • моторне (кінетичне) програмування графічних рухів;
- планування, реалізація та контроль акту письма;
- підтримання робочого стану, активного тону кори.

Специфічні операції письма

- 1. Аналіз звукового складу слова

Слуховий аналіз

- сприймає звуковий склад слова

Кінестетичний аналіз

- почуте слово або звук переводиться в артикуляційне рішення

Мовнослухова пам'ять

- артикуляційні образи зберігаються в пам'яті

Фонемат. уявлення

- звук ідентифікується з фонемою

Слуховий контроль

- здійснюється перевірка прийнятих рішень шляхом звіряння їх зі слуховим образом і тільки потім приймається кінцеве рішення

- 2. Переведення фонем чи їх комплексу в зорову графічну схему – букву

Зорове уявлення

- правильне просторове розташування елементів у букві, розрізнення букв із подібними просторовими деталями та розташування букви у рядку

Зоровий аналіз

- забезпечує розрізнення схожих за накресленням букв, які відрізняються між собою кількістю елементів, що їх складають.

Зорова пам'ять

- запам'ятовування графічного образу букв

Зоровий контроль,
увага

- здійснюється перевірка прийнятих рішень

- 3. Графо-моторна навичка
- Дрібна моторика руки
- Зорово-моторна координація

Специфічні операції читання

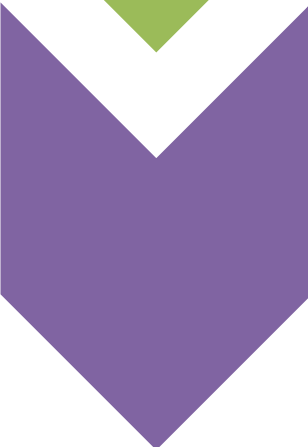
1. Впізнавання, розрізнення букв та їх співвіднесення з відповідними звуками.

Умови успішного засвоєння букви

-
- Коли дитина правильно **вимовляє та диференціює звуки**, тобто має чіткі фонематичні уявлення про акустичні та артикуляційні властивості певного звуку, не змішуючи його ні на слух, ні у вимові.

-
- Коли у дитини сформувались **уявлення про фонему** як узагальнений образ звуку. Тільки тоді в процесі навчання читання формується уявлення про графему, про відповідність букви до фонемі.

-
- **Розрізнення букв** між собою за оптико-просторовими та кінетичними ознаками потребує здійснення оптичного аналізу кожної букви на елементи, що їх складають.

2. Злиття звуків у склади та слова, тобто звуковий синтез

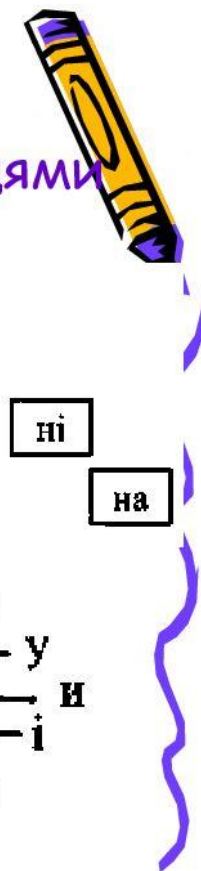
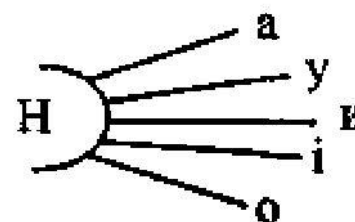
Звуковий синтез

Робота з різними складовими таблицями

ма	на
мо	но
му	ну
мі	ні
ми	ни

	о	і	у	а	и
м	мо	мі	му	ма	ми
н	но		ну		ни

	о	а	і	и	у
с	со	са	сі	си	су
н					
в					
л					
м					

3. Співвіднесення звукового образу слова з його лексичним значенням, тобто розуміння прочитаного.

Т.Г.Єгоров виділяє такі етапи формування навички читання:

- 1) оволодіння звуко-буквеними позначеннями;
- 2) поскладове читання;
- 3) становлення синтетичних прийомів читання;
- 4) синтетичне читання.